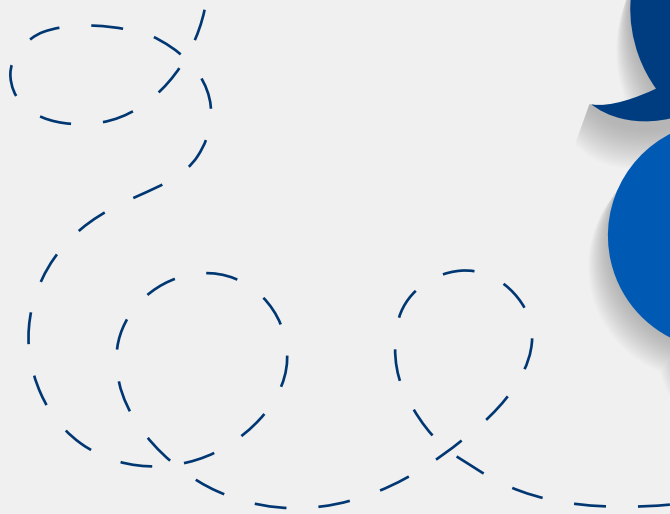

БЮЛЕТЕНЬ УКРАЇНСЬКОГО ДОМУ

NR 5
UA

ЖОВТЕНЬ — ЛИСТОПАД 2024

В цьому випуску

Навчання дітей з України в польських школах	2
Українські школи в Польщі та освітні рішення «Українського дому»	6
Українська суботня школа	7
Варшавська українська школа - SzkoUA	8
Фонд «Український дім»	9

Навчання дітей з України в польських школах

Після 24 лютого 2022 року, коли до Польщі почали масово прибувати громадяни України, що рятувалися від війни та її наслідків, уряд Польщі зіткнувся з викликом організації освіти для українських дітей з досвідом біженства. Вже за кілька тижнів Міністерство національної освіти Республіки Польща ухвалило рішення, відповідно до якого діти, які прибули до країни після 24 лютого 2022 року та за своїм віком мали навчатися у школі, могли за бажанням батьків продовжити освіту дистанційно в українській системі.

Громадяни України зі статусом тимчасової охорони в Республіці Польща

0-18 РОКІВ

408 783

6-17 РОКІВ

354 542

були учнями польських шкіл
ЧЕРВЕНЬ 2024

147 755

Джерело: naszwybir.pl, dane.gov.pl

Батьки з досвідом біженства були звільнені від обов'язку відправляти дітей лише до польських шкіл.

Це рішення не поширювалося на дітей українських мігрантів, які прибули до Польщі до початку повномасштабного вторгнення, які мали такі саме освітні права та обов'язки, як і польські діти.

Репорт NIK від 2019 року зафіксував **30 777 українських дітей** в польських школах.

На початку 2024 року уряд Польщі оголосив про намір запровадити загальний шкільний обов'язок для українських дітей зі статусом тимчасового захисту. Цей крок пояснювався кількома факторами.

- ↳ По-перше, попереднє рішення ухвалювалося в умовах, коли в уряді вважали, що активні бойові дії незабаром закінчатся, тому воно розглядалося як тимчасове.
- ↳ По-друге, з початку 2023 року кількість громадян України, що перебували під тимчасовим захистом у Польщі, стабілізувалася, так само як і умови їх життя (більшість знайшла житло та джерела доходу).
- ↳ По-третє, неурядові організації почали сигналізувати про посилення проблем дітей, що навчалися дистанційно, зокрема про відсутність контролю за виконанням шкільного обов'язку та шкідливі наслідки обмеженого спілкування дітей з однолітками.

У червні 2024 року Міністерство національної освіти оголосило про плани скасувати визнання дистанційного навчання в українських школах як дійсного шкільного навчання. Виняток було залишено тільки для учнів, які у 2024/2025 навчальному році переходили до випускних класів — вони можуть завершити навчання у дистанційній українській школі. Всі інші діти мали з 1 вересня 2024 року бути зараховані до польських стаціонарних шкіл і розпочати або продовжити освіту польською мовою за польською навчальною програмою.

Одночасно з метою покращення адаптації нових учнів у польських школах було збільшено кількість годин на вивчення польської мови, запроваджено посаду міжкультурного асистента, а також розпочалися активні обговорення щодо впровадження спеціальних уроків з українознавчого компонента (української мови та літератури, історії, географії тощо) для українських дітей, які фінансуватимуться Польщею.

У якості негативного стимулу для батьків, які вирішать проігнорувати новий обов'язок, було передбачено, що діти, які не будуть зареєстровані в польській школі, не отримуватимуть раніше гарантовані місячні виплати на дитину у розмірі 800 злотих (приблизно 8000 гривень). Також українські батьки, діти яких не розпочали навчання в польських школах, можуть бути змушені — так як і в випадку польських дітей — до виплати штрафу в розмірі до 50 000 злотих (приблизно 500 000 гривень).

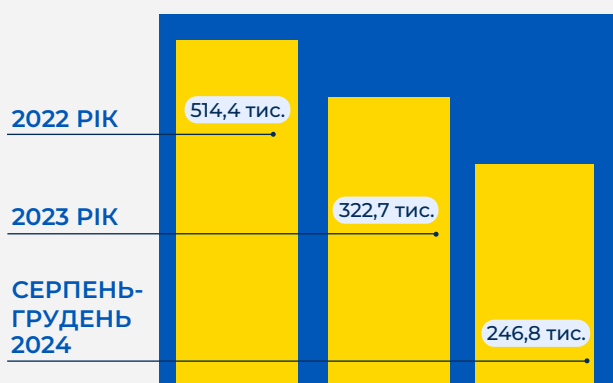
Оголошені урядом плани впровадження шкільного обов'язку викликали, за деякими виключеннями, позитивну реакцію неурядових організацій, у тому числі українських. Проте реалізація цих замірів проходила вже не так безпроблемно.

Найбільшою проблемою було те, що відповідне розпорядження, яке впроваджувало обов'язкову шкільну освіту в польській системі, було запроваджено лише 28 серпня 2024 року, тобто за три дні до початку шкільного року.

! Також, слід визнати, що інформаційна кампанія польського уряду серед українських батьків була неефективною.

- ↳ Вона дуже часто відбувалася через інформаційні канали не популярні серед українських біженців в Польщі (телебачення, радіо, місцева преса або державні сайти).
- ↳ Основний посил кампаній базувалося на загрозі втратити допомогу на дитину у розмірі 800, а не на усвідомленні українськими громадянами того, що треба дотримуватися передбачених законом обов'язків. Також кампанія не подавала аргументи на користь стаціонарного навчання та не наголошувала на небезпеці постійного онлайн навчання.

Кількість українських дітей-біженців, що отримують грошову виплату 800 злотих на місяць

Джерело - money.pl

Коли з'ясувалося, що норма про 800 злотих вступить у силу лише у наступному навчальному році, багато хто з батьків втратив моти-вацію та сенс — обов'язковість шкільного обов'язку довелося роз'яснювати неурядовим організаціям.

Не до кінця вдалою була також спроба пояснити необхідність включення всіх українських дітей до стаціонарної освіти польському суспільству — батькам польських дітей та директорам шкіл. Директори шкіл **скаржилися**, що не отримали достатньо інформації від міністерства стосовно механізмів включення українських дітей до польських шкіл (роз'яснень про те, як перевірити рівень знань новоприбулих учнів, як і на який підставі приймати на роботу міжкультурних асистентів, як організувати вивчення польської мови для учнів з України).

Як наслідок, з 80 тис. нових учнів, котрих очікувало міністерство в польських школах наприкінці вересня, до них потрапило лише приблизно **20 тис. нових українських учнів**.

Визначити причини такої низької активності українських батьків і учнів у вступі до польських шкіл важко. На жаль, міністерство не подає методології розрахунку цифр, які воно наводить. Не відомо, чи до решти 60 тис. українських учнів, які не потрапили до польської школи, зараховували тих, що мали піти у підготовчій (“нульовий”) клас та тих, що зараз вчаться в українській системі у випускному класі. Також існує висока ймовірність того, що до 60 тис. «прогульників», могли зарахувати учнів, що вже закінчили школу в Україні та згідно з українським законодавством виконали свій шкільний обов'язок.

Проте немає сумніву в тому, що, у Польщі залишаються українські діти, яких батьки не відправили до школи свідомо. Можливо тому, що не до кінця усвідомлюють наслідки свого рішення, або розраховують на відвернення цих наслідків.

Варто зазначити, що також є об'єктивні причини, через які батьки можуть вирішити продовжити освіту своїх дітей у системі дистанційного навчання.

- ↳ Вони досі мають таку можливість. Частина українських учнів може навчатися дистанційно перебуваючи в Україні, так і за її межами.
- ↳ Досі фіксуються випадки, коли українського учня не приймають до найближчої школи, пропонуючи місце у іншій — менш зручній, що підштовхує батьків до вибору дистанційної освіти.
- ↳ Міжкультурні асистенти присутні лише у деяких школах. Зараз їхня зарплата фінансується з коштів міжнародних неурядових організацій, а від наступного року можливо буде покриватися з коштів Євросоюзу. Коли і в якому об'ємі вони почнуть фінансуватися державою та на яких підставах їх будуть наймати директори шкіл, залишається невідомим.

Також важливо пам'ятати, що не всі українські батьки та учні, які цього навчального року потрапили до польських шкіл, зробили це з ентузіазмом. **Опитування батьків показують**, що багато з них все ще стурбовані можливими ризиками, такими як булінг з боку вчителів і однолітків, дискримінаційне ставлення або втрати прогресу в навчанні через мовний бар'єр та байдужість педагогів.

Досвід українських дітей в польських школах **є різний й напевно вимагає прийняття системних рішень від Польщі**. Важливо продовжувати шукати шляхи для тіснішої співпраці між учнями з досвідом біженства, батьками, педагогами, адміністраціями шкіл та урядами обох країн, аби діти, яких війна змусила змінити місце навчання, могли реалізувати своє невід’ємне право на освіту.

У 2024/2025 навчальному році український компонент остаточно не було прийнято в Польщі. Польський уряд рекомендував школам організовувати суботні школи для українських дітей — ця можливість існувала й до прийняття змін в законодавстві. У ситуації, що склалася, існує великий ризик асиміляції дітей з України. Особливо тих, мовою спілкування в родині яких є російська — починаючи навчання в польській системі освіти й не маючи доступ до української, ці діти не мають можливості вивчити українську мову. Нерідко трапляються випадки непорозуміння між українськими дітьми: частина з них володіє лише російською, інша — лише українською.

Тому ми закликаємо український уряд сприяти тому, аби рішення про присутність українського компоненту в усіх польських школах, де навчаються діти з України, було прийняте польським урядом.

Один із можливих способів — це включення української мови до компоненту другої іноземної мови в Польщі. Але це рішення не допоможе мати доступ до вивчення української мови дітям в початковій школі, які ще не мають обов’язку вивчення (до 7 класу) другої іноземної мови.

Вирішення також вимагає питання доступу дітей з України до дистанційної системи польської освіти. Для деяких дітей з особливими потребами це єдина можливість отримати шкільну освіту, а від вересня 2024 року у Польщі її не мають лише українські діти з досвідом біженства. Ця заборона також ускладнює легалізацію діяльності деяких українських шкіл.

Українські школи в Польщі та освітні рішення «Українського дому»

Дискусії про те, як правильно має бути організована освіта українських дітей з досвідом біженства у Польщі дуже часто обертаються довкола ілюзорної альтернативи. Передбачається, що діти з досвідом біженства або будуть вчитися дистанційно в українській школі, або будуть навчатися в денній польській школі.

Інші можливі підходи — дистанційне навчання в польських школах, створення денних українських шкіл у Польщі або комбіновані форми освіти — зазвичай залишаються поза увагою. Ігнорування цих альтернативних підходів обмежує освітні можливості для українських дітей у Польщі та недооцінює внесок громадських організацій, які вже кілька років успішно працюють над розробкою кращих і більш гнучких моделей навчання.

Школи з українською мовою викладання

↳ Державні україномовні школи

В Польщі на сьогодні функціонує 5 шкіл, призначених для навчання українською мовою для польських громадян українського походження. Ці школи розташовані у невеликих містах, де традиційно (після 1947 року) компактно проживає українська національна меншина. Варто зазначити, що українські мігранти та біженці до національної меншини не зараховуються, тому створення для них державних шкіл з українською мовою навчання не передбачається.

↳ Недержавні україномовні школи

Станом на червень 2024 року в Польщі функціонувало 12 таких шкіл, розташованих у великих містах. У цих закладах навчання здійснюється або за українською освітньою програмою, або за польською освітньою програмою українською мовою. Частина з них передбачає оплату навчання батьками, тоді як інші фінансуються за рахунок неурядових фондів і організацій, і в таких випадках до навчання, зазвичай, приймаються тільки діти з досвідом біженства.

↳ Недержавні українські суботні школи

Точна кількість таких шкіл невідома. У них вивчається так званий український компонент (мова, література, історія, географія, культура). Заняття проводяться у вільний від навчання в польських школах час. Фінансування може здійснюватися як батьками, так і неурядовими організаціями. Ці школи доступні для всіх категорій українських дітей у Польщі: як для польських громадян, так і для дітей мігрантів та дітей-біженців.

Вивчення цього досвіду та готовність до нових ідей є надзвичайно важливим, тому Фонд «Український дім» прагне поділитися своїм успішним досвідом у впровадженні освітніх програм для українських дітей у Польщі.

Українська суботня школа

Суботня школа Фонду «Український дім» у Варшаві безперервно працює від 2016 року. Її відкриття мало вагоме символічне та практичне значення, оскільки це був перший навчальний заклад у місті для громадян України, у якому навчання відбувалося українською мовою. Сьогодні вона є однією з кількох діючих українських суботніх шкіл у Варшаві.

Школа діє на основі відповідної постанови Міністерства національної освіти Польщі, згідно з якою учні, що не є громадянами Польщі, за згодою керівництва місцевої школи можуть відвідувати заняття з мови, літератури, культури та історії своєї країни походження.

Місцеві органи самоврядування надають доступ до матеріальної бази (приміщення, меблі, дидактичне обладнання) для проведення занять. Усі інші витрати (насамперед заробітна плата освітян) виплачується з позабюджетних джерел — у випадку Української суботньої школи ці витрати покриває Фонд «Український дім» та Посольство України в Польщі та від вересня 2024 - POP Fund.

У 2023/2024 навчальному році в Українській суботній школі було проведено близько 400 навчальних годин занять, з яких 334 години присвячені вивченню української мови, а 60 годин — предмету «Українознавство» (інтегровані уроки з історії, географії та української культури). Заняття проводили досвідчені педагоги у двох локаціях: Варшаві та Легіоново (місті неподалік Варшави).

У суботніх школах класи не формуються окремо, учні об'єднуються у вікові групи. У Варшаві було організовано чотири групи для дітей віком **7-8, 9-10, 11-12** та **13+** років. У Легіоново діяли дві групи.

З моменту заснування школи в 2016 році до початку повномасштабного вторгнення в Україну у лютому 2022 року Українську суботню школу закінчили 210 учнів. Станом тільки на червень 2024 року кількість зареєстрованих учнів становить 145 осіб, що вказує на зростання зацікавленості школю серед українських батьків та учнів. У вересні 2024 Український дім відкрив ще одне відділення школи у Варшаві.

Українські суботні школи наразі залишаються єдиною стаціонарною формою навчання української мови, літератури, історії, географії та культури України, доступною для всіх громадян України в Польщі, включно як з мігрантами, так і з біженцями, які не відвідують українські стаціонарні щоденні школи.

Варшавська українська школа - SzkoUA

Варшавська українська школа (SzkoUA) була заснована у квітні 2022 року за ініціативою Фонду «Український дім» та Клубу католицької інтелігенції у Варшаві у відповідь на нагальну потребу створити для українських дітей безпечні умови для завершення навчального року. Початковим планом було створення тимчасового тримісячного проекту для завершення навчання дітей в українській системі у 2021/2022 навчальному році, натомість школа продовжує свою діяльність і донині, оскільки батьки дітей висловили таку потребу.

Від 2023/2024 навчального року Варшавська українська школа (SzkoUA) функціонує в межах двох національних систем освіти - польської та української. Вона є філіалом львівської школи «МрійДій», а також співпрацює з польськими навчальними закладами — школою Монтесорі ім. св. Урсули Ледуховської та Ліцеєм Стівенсона у Варшаві.

Наразі SzkoUA доступна виключно для дітей з досвідом біженства — громадян України з різних регіонів (особливо з окупованих та тих, де ведуться активні бойові дії), які перебувають під тимчасовим захистом у Польщі. Фінансування навчання здійснюється за підтримки донорів, польської освітньої субсидії та батьків учнів.

Учні школи навчаються за двома освітніми програмами одночасно: вивчають українознавчі та полоністичні предмети, а також загальноосвітні дисципліни українською та польською мовами. В школі було запроваджено інноваційну систему бінарних уроків, на яких тема викладається разом польським та українським вчителями. Випускники отримують два атестати — польський і український, що значно полегшує їм вибір подальшого освітнього шляху.

Постійний викладацький склад школи налічує 22 особи, а додатково в школі працюють дві психологині та одна медсестра. Більшість та працівниць, як і діти, приїхали до Польщі після 24 лютого 2022 року, відповідно усі вони об'єднані досвідом біженства.

Найважливішим пріоритетом і найбільшою перевагою SzkoUA є створення безпечного та дружнього середовища для дітей з досвідом біженства. Діти та вчителі формують сильну спільноту, яка допомагає підтримувати тісні зв'язки з Україною. Водночас насичена програма екскурсій та майстер-класів сприяє інтеграції дітей у польське суспільство.

Школа здобула визнання, отримавши, зокрема, нагороду **Social Cohesion Award 2024 (СЕВ)** та нагороду **м. Варшави для соціальних ініціатив "S3KTOR"** у 2023 році.

Фонд «Український дім»

Діяльність **Фонду «Український дім»** розпочалася в 2009 році, коли група варшавських ентузіастів, натхненна подіями Помаранчевої революції, зареєструвала Фонд «Наш вибір». З 2014 року фонд став господарем Українського дому у Варшаві, створюючи простір для іноземців, зокрема українців, в якому вони могли почуватися як удома. Тут проводилися інформаційно-освітні проекти, культурні заходи та ініціативи на підтримку мігрантів.

Після ескалації російської агресії 24 лютого 2022 року діяльність Українського дому значно розширилась. До Польщі приїхали сотні тисяч українців, які терміново потребували допомоги. Фонд, що раніше зосереджувався на інтеграції українців до польського суспільства та популяризацією української культури, перетворився на кризовий центр, у якому працювало близько 200 співробітників із залученням 5000 волонтерів, порівняно з 15 працівниками на початку 2022 року.

Працівники Фонду почали надавати інформаційну підтримку біженцям, допомагати з розселенням, здійснювати переклад, організовувати волонтерську діяльність та організували українську школу. Від 2023 року Фонд «Наш вибір» функціонує під назвою «Український дім».

Діяльність Фонду поділена на два основні напрямки:

Центр підтримки.

Тут українці та українки можуть отримати стаціонарні та телефонні консультації із питань легалізації, пошуку роботи, поселення тощо.

Центр подій.

Натомість у Центрі подій ми організуємо тематичні клуби, курси вивчення мови, зустрічі з українськими митцями та інтелектуалами, функціонує мистецька Галерея «Дім». Працівники Фонду регулярно обмінюються досвідом із групами колег з інших європейських країн та України.

Після 24.02.2022 ми допомогли **149 000** бенефіціарам

Надали телефонні консультації для **73 000** осіб

Стаціонарні консультації для **25 000** бенефіціарів

Наші культурно-інтеграційні події відвідало **20 000** осіб

Допомогли із поселенням **14 000** осіб

Наші курси польської мови закінчили **1600** осіб

Поділіться думками
щодо бюлетеню

Більше бюлетенів
на нашій сторінці

www.ukrainskidom.pl @
Fundacja Ukraiński Dom
rzecznictwo@ukrainskidom.pl @